

втратила житло, і можна розрахувати цю вартість, людині треба надати можливість цю суму отримати для прийняття подальшого рішення та вибору місця нового проживання,

В післявоєнних умовах знадобиться кваліфікована експертна оцінка збитків нерухомого майна фахівцями, що дасть можливість зрозуміти всім зацікавленим сторонам фінансові можливості відновлення існуючого чи придбання нового житла, а також розміри компенсацій втрат.

Таким чином, в умовах сучасної турбулентності, спричинених воєнним станом рівень вимог до якості проведення оцінки значно зростає, що, в свою чергу, потребує від суб'єктів оціночної діяльності вдосконалення системи надання оціночних послуг та підвищення рівня їх технологічності.

БІЗНЕС В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: РЕАЛІЇ, ВИКЛИКИ ТА ВІДРОДЖЕННЯ

Т. І. ГЕРАСИМОВА, викладач

ВСП Кам'янець-Подільський фаховий коледж НР ЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»

tamarakp59@ukr.net

Повномасштабне вторгнення росії до України з 24 лютого вже завдало та продовжує завдавати величезної шкоди людям та інфраструктурі населених пунктів, особливо де тривають бойові дії. Війна продовжує руйнувати та завдавати важкого удару українському бізнесу і економіці.

«Від початку повномасштабного вторгнення росії, збитки України від війни вже в 1,6 рази перевищили ВВП країни за минулий рік» - повідомив прем'єр-міністр Денис Шмигаль під час селекторної наради 28.09.2022 року з очільниками обласних військових адміністрацій [1].

Український бізнес за два місяці війни втратив більше, ніж за два роки пандемії COVID-19. Поки, що через бойові дії, важко оцінити загальні втрати та їх наслідки, але фактичний ВВП у 2022 році скоротився не менше ніж на 35% по всім складовим. Щонайбільше у відновленні бізнесу перешкоджає брак фінансових ресурсів в країні, що спричиняється неплатоспроможністю клієнтів, недоступністю кредитних коштів і власного капіталу бізнесу тощо.

Втрати активів бізнесу продовжують зростати і складають щонайменше \$ 9,9 млрд. Від початку війни зруйновано та знищено не менше ніж 412

підприємств, серед яких 64 підприємства – це великі та середні. При відсутності повної інформації про стан підприємств, що перебувають на тимчасово окупованих територіях, слід очікувати, що кількість зруйнованих підприємств може бути більшою.

Сьогодні одним із важливих завдань українців є Перемога над ворогом. Відновлення економіки, допомога українському бізнесу, відбудова України – це також, допомога Україні виграти війну. Тому економіка і бізнес мають жити.

За попередньою інформацією Світового банку, станом на 21.10.2022 року, вартість відбудови України та її економіки вже орієнтовно сягала 349 мільярдів доларів США. Перспективи у відновленні вітчизняного бізнесу досить невизначені, однак вітчизняним бізнесом вже зроблено та робляться певні кроки для стабілізації ситуації. Для виходу зі стану кризових ситуацій компанії, підприємства шукають нові шляхи виходу оптимізуючи витрати, розробляють та впроваджують програми для автоматизації продажів мінімізуючи кількість ручної роботи, вишукують додаткові шляхи отримання прибутку і т.п. З перших днів війни більш ніж 80% підприємств призупинили, повністю закрили, або скоротили свою діяльність.

Підприємства, які продовжували працювати та ті які згодом відновили свою діяльність стикнулися з небаченими раніше проблемами. Для того, щоб вижити їм довелося повністю міняти модель бізнесу, шукати нових працівників і нових постачальників, заново налаштувати логістику, а крім того, до звичних витрат додалася необхідність робити свій вклад у Перемогу та волонтерити в умовах, коли рівень платоспроможності клієнтів невпинно знижувався. Якщо додати до цього задачу зберегти здоров'я та життя близьких людей, то намальовується повна картина рівня стресу, з яким стикається сучасний власник бізнесу. Звичайно, війна наклала руйнівний вплив на психологічне здоров'я будь-якої людини – і не лише пов'язаної з бізнесом. Але, український бізнес продовжує працювати і в умовах воєнного стану.

«Не лишається український бізнес осторонь від підтримки Збройним Силам України та волонтерському руху. Майже кожна четверта опитана компанія (23,2%) виділила кошти на ЗСУ. 32% компаній підтримує волонтерські ініціативи в країні. Ще 17% компаній організують збір коштів та гуманітарної допомоги» [2].

Згідно аналізу бізнесу України в умовах воєнного стану, який проведено Київською торгово-промисловою палатою: «Поточний стан бізнесу характеризується наступними показниками: продовжують працювати, як і раніше – 13%; працюють частково – 28%; майже не працює – 20%; призупинено функціонування до очікування кращих часів – 35%; бізнес не активний і не планується його відновлення – 3%» [3].

Підприємства, які діють чи частково діють, зазнають значні труднощі в своїй діяльності через бойові дії, що призвело до значного зменшення кількості замовлень, дефіциту сировини та матеріалів, дефіциту працівників та спеціалістів, невчасного надходження плати за замовлення, пошкодження майна. Однак, наперекір всім труднощам, за весь період повномасштабної війни вітчизняний бізнес залишається активним учасником боротьби за незалежність України. Вести бізнес під час війни є надскладною задачею і підприємці не здаються, а намагаються рухатися вперед. Для виживання та відродження значна частина підприємств переорієнтовує своє виробництво на випуск товарів на які є попит у військовий час, виходять на міжнародний ринок, переїжджають у регіони де є умови, що сприяють безпечному виробництву, поповнюють втрачений персонал за рахунок фонду безробітних і т.п. Під час війни бізнес мотивований на самозбереження та надання допомоги нашим захисникам.

Європейська Бізнес Асоціація оприлюднила результати нової хвилі ad-hoc опитування щодо роботи бізнесу в умовах війни, виплати заробітних плат і фінансових резервів, збитків від бойових дій, а також впливу нещодавніх масованих ракетних обстрілів та підготовку до викликів зимового сезону. «Майже половина компаній Європейської Бізнес Асоціації, а саме 47 %, повідомили, що нещодавні ракетні атаки по Україні так чи інакше вплинули на їхню роботу. Зокрема, деякі компанії вимушено призупинили роботу через відсутність електроенергії та інтернету і з міркувань безпеки, що призвело до часткової втрати замовлень, призупинення проєктів та простою. Водночас бізнес розуміє серйозність викликів зимового сезону, тому готується до потенційних загроз. Так, 82 % компаній проводять підготовку на випадок перебоїв з постачанням води, газу, електроенергії, 56 % компаній готуються до ударів по критичній інфраструктурі, транспортній мережі та підприємствам, 53 % – до перебоїв зі зв'язком та інтернетом» [4].

Для нормального функціонування бізнесу компанії проводять підготовчі заходи, що є для них критично важливими: продовжують розробляти

Програми з безпеки та Business Continuity Plan, готують запаси сировини та резервне обладнання, проводять заходи з кібербезпеки, розробляють звіти щодо розвитку без пекової ситуації в Україні. Серед членів Асоціації, працюють в повному обсязі 44 %, з обмеженнями – 53%, наразі не працюють – 3 %. Не зважаючи на втрати від війни «компанії продовжують та навіть нарощують підтримку населення та армії. Так, наразі 57 % підтримують працівників, що захищають країну, 47 % – допомагають фінансово, 43 % – допомагають продукцією, 24 % – послугами, 17 % – медикаментами, 14 % – засобами захисту/оборони. Надзвичайно тішить, що на сьогоднішній день 83 % готові долучатися до повоєнної відбудови України. Нагадаємо, у квітні таких було 67 % серед членських компаній Асоціації» [4].

Ми мусимо розуміти, що бізнес має ризики, адже, після початку війни ми почали жити за нових наступних обставин: невідомо, чи повернеться все населення після міграції; відсутність будь-де власної безпеки, ризики втрати майна; неспроможність більшості підприємств виконувати свої зобов'язання; нестача фінансових ресурсів в країні, які необхідні для відновлення бізнесу; кардинальні зміни до законодавства та інші.

На щорічному форумі «Діалог громадянського суспільства, бізнесу та влади», який відбувся в Києві, голова Комітету Верховної Ради з питань фінансів, податкової та митної політики Данило Гетманцев зазначив, що після повномасштабного російського вторгнення багато рішень доводилося ухвалювати «у ситуації із багатьма невідомими», так, як подібного досвіду ні в кого не було. Попри все Україні вдалося зберегти стабільність фінансової і банківської систем та втримати на прийнятному рівні інфляційні процеси, скасувати низку податків чи добровільне оподаткування малого бізнесу, а також лібералізацію адміністрування податків та проведення перевірок. Організаторами зазначеного форуму є Національна бізнес-коаліція та Українська рада бізнесу, які об'єднали понад 100 бізнес-асоціацій, що представляють більш як 40 тисяч підприємств з усієї країни.

Список використаних джерел:

1. Аналітичний портал «Слово і Діло». Офіційний сайт, URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/09/28/novyna/polityka/kabmini>, (дата звернення 11.01.23 р.).
2. Війна та її вплив на український бізнес. Офіційний сайт, URL: <https://ua-retail.com/>, (дата звернення 11.01.23 р.).

3. Аналіз бізнесу України в умовах воєнного стану. Новини Київської ТПП. Офіційний сайт, URL: <https://kiev-chamber.org.ua/uk/17/2777.html>, (дата звернення 11.01.23 р.).

4. Бізнес в умовах війни: дослідження Європейської Бізнес Асоціації. Березень-жовтень 2022 р. Офіційний сайт, URL: <https://profpressa.com/news/biznes-pid-chas-viini>, (дата звернення 11.01.23 р.).

КРЕАТИВНА ІНДУСТРІЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

А. В. ГОДОВАНІЮК, викладач

ВСП Кам'янець-Подільський фаховий коледж

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»

AlyonaGod2017@gmail.com

К. В. ГОНЧАРУК, студентка

Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтва

karinagoncaruk454@gmail.com

Воєнні часи різко обмежують можливості креативної індустрії через особливі вимоги до них. Необхідно, щоб креативний бізнес не був прив'язаний до конкретного місця, тому що в умовах війни завжди може знадобитися переїзд. І в період війни креативна індустрія постраждала від відтоку талановитих людей, зменшення фінансування, падіння попиту на культурні продукти і послуги та негативного впливу порушених ланцюжків поставок. Державні кошти, що виділялись на культуру в мирний час в умовах сьогодення спрямовані на підтримку Збройних сил України. Але, варто зазначити, що креативна індустрія може стати основним механізмом повоєнного відновлення України.

Велика кількість бізнесменів продовжують працювати, експортувати креативний продукт і підтримувати економіку держави. Творчі спеціалісти організували чимало волонтерських ініціатив, допомагаючи армії, мирним жителям звільнених від окупації територій та внутрішньо переміщеним особам. Налагодження ефективної взаємодії з діячами культури в цих надскладних умовах потребує глибокого розуміння їхнього внутрішнього стану та особливостей реагування на виклики [1, с. 54].

Повномасштабне вторгнення рф на територію України призвело до відтоку талантів, занепаду економіки, зниження платоспроможності громадян. Дана ситуація однозначно активізувала вихід творчих людей на